



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis  
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus  
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,  
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

**Raemond, Florimond de**

**Coloniae Agrippinae, 1655**

I. Regis Francisci animus ab haereticis & eorum fautoribus multipliciter  
tentatur.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-10880**

deliquit, ad se reversum circumstantibus, è quorum numero & iste senex erat, dixisse, à diabolo sibi exprobratum, quod tam longo tempore missificando, multiplicem idololatriam commisisset. Cui ego, Atrox sane, inquam, hoc est peccatum, contra diaboli scilicet decalogum, & digna tali auctore exprobratio sive obiectio: qua Lutherum idem etiam exagitavit, ut libro primo ostendimus. Porro in oppido hoc Cleriacensi generali quadam conjuratione primò omnia altaria eversa, statum contracta, ac tota religionis facies mutata fuit, neque ad hoc usque tempus ibi Catholica Ecclesia potuit restaurari. Vah! quam difficile est religionis quam semel cum nutricia lacte quis imbibit, oblivisci! Quod si quis temporalis alicujus commodi respectu religionem mutet, idem tamen ad vomitum facile redibit, & in pristinos errores relabatur. Et quemadmodum natura difficillime vinci potest, ut quæ etià furcis, ut Poeta inquit, expulsa, tamè usque recurrit: sic tamen veram quæ falsa religionis, in qua quis educatus est, opinioniones vix ac ne vix quidem, nisi singulari interveniente Dei gratia, ex hominum animis evelli queunt. Tanti est à teneris assuescere. Hinc D. Augustinus, Valde difficile esse ait, id cui quis assuevit, relinquere, ac voluntatem tanto acrius obtinere quanto magis longa consuetudine sit indurata. Et hæc tamen quidem fontem tibi monstravi earum miseriarum quæ primo Aquitaniam, ac deinde universam Galliam inundarunt. Et ut illa prima Novitates istas ac religionis mutationem accepit; sic, quantum ex humano judicari potest ingenio, prostrata ad Catholicæ Ecclesiæ gremium videtur reversura.

QUOMODO HÆRETICI FRANCISCVM

Regem seducere conati sint; & quomodo Navarra Regina Catholicæ Ecclesiæ fuerit reconciliata.

CAPUT TERTIUM.

ARGUMENTUM.

- I. Regis Francisci animus ab hæreticis & eorum fautoribus multipliciter tentatur.
- II. Gulielmus Bellajus Langens ab eodem in Germaniam mittitur: & Missæ quædam forma septem punctis sive articulis comprehensa proponitur.
- III. Rex Philippum Melanchthonem sub fide publica in Galliam evocare statuit.
- IV. Sed sapienti Turnoni Cardinalis consilio sententiam mutat.
- V. Navarra regina ad Catholicam Ecclesiam redit.

VI. Regis ad Melanchthonem Epistolæ, cum hujus ad illum responsio.

I. DVm importunis feminarum illarum precibus, dum variis de religione sermonibus ac disputationibus, atque etiam quorundam imprimis Melanchthonis (qui eodem tempore libellum emiserat de utriusque religionis concordia) & aliorum litteris animus Regis fatigatur; Lutherani id præcipue operam dabant, ut quosdam Ecclesiastici ordinis tam Monachos quam Parochiarum Pastores, ad suas partes traducerent, & non tantum ad exagitanda Ecclesiasticorum vitia, verum etiam ad carpandos, ut videri volebant, in Ecclesia grassantes abusus inflammarent. Nec mora procedunt mox vanales homines, è suggestu tam in personas Ecclesiasticorum quam universum Ecclesiæ statum varia deblaterantes. Quorum sermonibus ad Regem delatis, rex ipse audire eos decrevit. Ut vero olim Gallus D. Petrum Apostolum, cantu suo erroris admonitum ab interitu retraxit; sic alius quidam Gallus optimum nostrum Regem pæne in extremam perniciem traxisset. Erat vero Gallus hic ad D. Eustachii Lutetiæ Pastor, qui parum abfuit, ut diximus, quin gallicinio suo non è somno homines excitaret sed in exitiabilem atque æternum somnum dederit. Quamquam enim Lutheri schisma nequaquam probaret, ut quo Ecclesiæ rupta erat unitas, in sermonibus tamè, quos præsertim de Sacramento altaris, habebat, multa valde imprudenter inculcabat, adeo ut aliquando diceret, species illis nequaquam adhærescendum, sed fidei alis ad cælos evolandum esse, illud subinde repetens: *Sursum corda, sursum corda.* & ad eum sensum D. Pauli Apostoli verba allegans, quibus ea quæ supra sunt in cælis, non ea quæ infra sunt in terra, querere nos jubet, postquam Iesus Christus à mortuis resuscitatus, ad dexteram Dei patris cõsedit. Hæc ille verba ad nauseam usque inculcabat: quasi tanti sacramenti nulla habenda esset ratio vel consideratio, sed cor tantum elevandum, nec Christus alibi quàm ad dexteram Dei patris querendus esset. Quid multis? Bellai Cardinalis opera effectum fuit, ut Gallus hic in secretiorè locum vocatus, explicata sua de Sacramento Altaris sententia regi scrupulos non leves injecerit. Idem de aliis quoque Fidei articulis regi quum varie respondisset, ad Inquisitorem missus est; à quo examinatus & damnatus, mox tamen jussu Regis liberatus fuit, ea conditione, si assertiones suas S. Scripturæ testimoniis probare posset. Interea vero Lotharingus & Turnoni Cardinales Galli hujus cantu excitati, veriti ne

Ff

tex

rex in devia abduceretur, Theologos quosdam cū eo cōmittunt: quibus ille victus, errorē agnovit, ac publice recantavit. Ex antiquis certe illis Patribus, qui ex Apostolica traditione illud, **SURSUM CORDA**, in S. Eucharistiæ sacrificio usurpandum nobis præscripserunt, nemo verba hæc ita interpretanda esse docuit, quasi in altari nihil sit quam panis, aut quasi panis etiā prolatis verbis illis sacramentalibus panis remaneat. At vos quicumq; superbiæ & arrogantia spiritu inflati, vestris tantū, velut supremorū de iis quæ decrevit ac præcepit Ecclesia, iudiciū nō minus stultis quam ambitiosis opinionibus velificamini; parumper, rogo, antēnas demittite, ac vela colligite, ne ad errorum scopulos illisa navi, æternæ salutis naufragiū faciatis. Legite sultis, quæ apud S. Dionysiu, S. Clementē, & in aliis tam Græcis quam Latinis Liturgiis scripta exstant: invenietis sic ab antiquissimis usq; tēporibus in Ecclesia observatū fuisse, ut dū sacerdos ad consecrationē se præparat, illud *Sursum Corda* populo acclamaretur. S. Cyprianus qui vixit anno ducētesimo post Christū natū, inquit, Verbis illis, **SURSUM CORDA**, sacerdotem assistentiū animos præparare, ac monere, ut omnes suas cogitationes in Deo defixas habeant. Quasi diceret: Agite, fratres! Videtis me jam in eo esse ut grande hoc mysteriū & sacrificiū à Deo ordinatū perficiā. Corda ergo vestra in cælum sublevate, ut ille, juxta promissum suū, inde ad altare hoc descendat, & virtute verborū quæ proloquutus est, panē & vinū in corpus & sanguinē suum transmutet. Tū vero universus populus unā cū sacerdotibus & diaconis respondere solet: **HABEMUS AD DOMINUM**. Quasi dicerent: Jam nos corda nostra ad Deum elevamus: jam preces nostras cum tuis conjungimus, ut sanctum hoc & tremendum sacrificiū perficiatur. Ex quo brutalis ignorantia Ministri cujusdā in Aquitania nostra apparet, qui cum Franciscano Religioso de fide disputans, aiebat, magis cōvenire ut nos in Missæ sacrificio **DEORSUM CORDA** cātemus ut qui credamus, Corpus Christi in altari esse. At qui meminisse ille debuerat, verba illa, *Sursū corda*, usurpari ante verborum Sacramentaliū prolationē, quibus panis in corpus Christi trāsmutatur, per Iesū Christi omnipotentiam, qui hoc ita voluit & ordinavit. Ad Christianam hanc & Catholicā doctrinā cōfirmandā posse sexcenta è S. Chrysostomi, S. Augustini, & aliorum Patrum scriptis loca afferre: sed quia id propriè ad institutum nostrum nō pertinet, supersedeo. Id ergo bona ac sapiens magistra Ecclesia duobus illis verbis docere nos voluit, in Sacramento hoc, nō elemēto, quod terrestre est, adhæref-

endū: sed rē cœlestē spectandā: vel ut clarius dicā, non tam ad id quod visibile est, quā quod invisibile animum & cor dirigendū: siquidē duabus his rebus visibili, & invisibili Sacramento hoc cōstat, ut S. Irenæus docet. Præter Gallum illū alius quidā eiufdē ordinis homo exstitit, Landrius nomine, qui de Purgatorio quæstionē apud Regem movit; homo, ut Reformatorum nostrorum hiltoria loquitur, audacia magis, id est, stultitia, quā scientia instructus. Sed & hic nihilo constantior fuit quam Gallus ille: siquidem ad Regem adductus, eoq; audiente examinatus, & ipse palinodiam cecinit, & in omnibus Ecclesiæ censuræ sententiam suam submisit.

II. Dū ita in Galliis vermiculatur hæresis, ac variis occasionebus ac prætextibus longe lateq; proserpit adeoq; ipsius Regis animum ac conscientia quibus potest modis perturbat; res incidit, quæ Novatorū conatus non parum promotura videbatur. Quum enim is rerum Gallicarum esset status, ut Rex bellū in Italia sibi gerendum statueret; ad eam vero rem Germanorū auxiliis opus haberet: Gulielmū Bellajum Langæum in Germaniam ad Proteftates Principes qui Smalcaldia tum conventū agebant misit. Bellajus, quū expositis mandatis, infelicis in Ecclesia schismatis incidisset mentio, Regis nomine Proteftantibus indicavit, non displiciturum ipsi sū inter Gallia Catholicos & Germania Lutheranos Theologos disputatio sive Colloquiū instituat: adeoq; si Germani in Gallia venire abnuant, suos in Germaniam missurū. Sed in hac omni re Legatus operæ & oleum perdidit: siquidē cōsilia hæc bella, quæ mox sequuta sunt, plane disturbaverunt. Fallitur vero ac fallit, qui nuper in libello, cui titulus est, *Discours des justes procédures* scripsit, Legationis illius finem fuisse, ut controversa religionis capita cū Melanchthone, Bucero & Oeolapadio disceptarētur. Verū quidē est, Regē tam feminatum, quas diximus, assidue aures ipsius pulsantium, adeoque ipsius matris Regentis importunitate; tum sua ipsius curiositate (ut qui naturæ quodā instinctu doctos omnes amabat ac favebat) victum, ad Melanchthonē scripsisse, Sylvanctēs Episcopi Cōfessarii sui opera, ut quidā putat, ad id usus. Inprimis vero nescio qua Missa septipunctali, tamquā ariete quodam, animum eius quotidie oppugnabatur, quā nonnulli introducere satagebant, ita tamen ut eadem quam antea in Catholica Ecclesia formam omnia retinerēt. Quam, ut qualis fuerit intelligatur, paucis describam. Primò constitutum erat, ut sacerdos iisdem quibus in Catholica Ecclesia ritibus ac caeremoniis Missam celebra-